

รายงานการสัมมนา

Seminar on Building Networks on Preservation and Conservation of Literary Heritages among Lancang-Mekong Area, especially Rare Materials in Libraries

เรื่อง “Safeguard the Literary Heritage: Preservation Management, Disaster Preparedness and Digital Preservation”

วันอังคารที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖

เวลา ๐๘.๓๐ – ๑๔.๓๐ น.

ณ โรงแรม Park Royal Hotel กรุงเทพมหานคร สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
และผ่านระบบการประชุมออนไลน์ Zoom Meeting

สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร

รายงานการสัมมนา

Seminar on Building Networks on Preservation and Conservation of Literary Heritages
among Lancang-Mekong Area, especially Rare Materials in Libraries

เรื่อง “Safeguard the Literary Heritage: Preservation Management,
Disaster Preparedness and Digital Preservation”

วันอังคารที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖ เวลา ๐๘.๓๐ – ๑๔.๓๐ น.

ณ โรงแรม Park Royal Hotel กรุงเทพมหานคร สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
และผ่านระบบการประชุมออนไลน์ Zoom Meeting

การสัมมนา Seminar on Building Network on Preservation and Conservation of Literary Heritage among Mekong-Lancang Area, especially Rare Materials in Libraries หัวข้อเรื่อง “Safeguard the Literary Heritage: Preservation Management, Disaster Preparedness and Digital Preservation” ในวันอังคารที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖ ณ โรงแรม Park Royal Hotel กรุงเทพมหานคร สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และผ่านระบบการประชุมออนไลน์ Zoom Meeting จัดโดยกรมการวิจัยประวัติศาสตร์และหอสมุดแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการและวัฒนธรรม สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา โดยได้รับทุนสนับสนุนจาก Lancang-Mekong Cooperation Special Fund มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการสร้างเครือข่ายวิชาชีพด้านการบริหารจัดการการอนุรักษ์หนังสือหายากในห้องสมุด การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์การปฏิบัติงาน และนำเสนอแนวทางการอนุรักษ์และสงวนรักษาเอกสารต้นฉบับและหนังสือหายากในห้องสมุดในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

สำนักหอสมุดแห่งชาติ จัดส่งบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และสงวนรักษาเอกสารต้นฉบับและหนังสือหายากเข้าร่วมการสัมมนาผ่านระบบการประชุมออนไลน์ Zoom Meeting จำนวน ๑๐ คน ได้แก่

๑. นางสาวเนาวรัตน์ ปัญญางาม	ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดแห่งชาติ
๒. นางสาวเอมอร เชาวน์สวน	ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาโบราณ
๓. นางศิวพร เฉลิมศรี	นักภาษาโบราณชำนาญการพิเศษ
๔. นางอรรรณ พึ่งฉิม	บรรณารักษ์ชำนาญการ
๕. นางสาววิภานันท์ ลำงาม	บรรณารักษ์ชำนาญการ
๖. นางสาวลินดา พิซสี	บรรณารักษ์ชำนาญการ
๗. นางสาวงามเพ็ญ ยาวงษ์	บรรณารักษ์ชำนาญการ
๘. นางสาวสมัชญา เดชรุ่ง	บรรณารักษ์ชำนาญการ
๙. นางสาวฐิติมา คำคุณ	บรรณารักษ์ชำนาญการ
๑๐. นางสาวเกศสรินทร์ ประมวลพัฒน์	นายช่างพิมพ์อาวุโส

กำหนดการ

Time	Duration	Contents
Opening Session		
08:30 – 09:00	30 mins	Registration
09:00 – 09:05	5 mins	MLC Theme Song
09:05 – 09:35	30 mins	<p style="text-align: center;">Opening Ceremony</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opening Address by Union Minister of Ministry of Religious Affairs and Culture of Myanmar - Remarks by Mr. Pan Feng, Cultural Counsellor of the Embassy of People's Republic of China - Welcoming Speech by U Win Zayar Tun, Vice-Chairman of MLC Cooperation National Coordination Unit (Myanmar)
09:35–09:40	5 mins	Presentation of the brief an account on the rationale of the Mekong-Lancang Cooperation and the activities of libraries development in Myanmar (Video Clip)
09:40 – 09:45	5 mins	Photo Session
09:45– 10:05	20 mins	Tea Break

Time	Duration	Contents
Paper Reading Session		
10:05 – 10:20	15 mins	Keynote Speech by International Expert, Ms. Tian Zhouling
10:20– 10:35	15 mins	Keynote Speech by Local Expert, U Myint Kyaing
10:35 – 11:15	40 mins	Paper Presentation (20 minutes each) - Cambodia - China
11:15 –11:35	20 mins	Question and Answer
11:35 –12:35	60 mins	Lunch
12:35 – 13:15	40 mins	Paper Presentation (20 minutes each) - Lao PDR - Myanmar
13:15 –13:35	20 mins	Question and Answer
13:35 –13:55	20 mins	Tea Break
13:55 – 14:35	40 mins	Paper Presentation (20 minutes each) - Thailand - Vietnam
14:35 – 14:55	20 mins	Question and Answer
14:55–15:05	10 mins	Closing Remarks by Director General of Department of Historical Research & National Library

พิธีเปิดการสัมมนา

กล่าวเปิดการสัมมนาโดย H.E. U Ko Ko, Minister of Religious Affairs and Culture

กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมการสัมมนาโดย Mr. Pan Feng ที่ปรึกษาด้านวัฒนธรรม ผู้แทนจากสถานเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐประชาชนจีนประจำเมียนมา

นอกจากนี้ ผู้จัดงานได้นำเสนอคลิปวิดีโอนำเสนอถึงความสำคัญของ the Mekong – Lancang Cooperation รวมถึงกิจกรรมในการพัฒนาห้องสมุดต่าง ๆ ในเมียนมา ที่ห้องสมุดแห่งชาติประเทศเมียนมา มีบทบาทสำคัญในการปกป้อง คุ้มครองและรักษามรดกด้านวรรณกรรมของประเทศเมียนมา โดยในปัจจุบัน ห้องสมุดแห่งชาติทั้งในกรุงย่างกุ้งและกรุงเนปยีดอมีทรัพยากรสารสนเทศรวมกันประมาณ ๙๔๐,๐๐๐ รายการ ในจำนวนนั้นประกอบด้วยคัมภีร์ไบเบิลและสมุดข่อยจำนวน ๒๗,๐๐๐ รายการ ซึ่งห้องสมุดแห่งชาติได้ทำการอนุรักษ์ด้วยเทคนิคต่าง ๆ เช่น การทำความสะอาดด้วยน้ำมันตะไคร้เพื่อยืดอายุของคัมภีร์ไบเบิลและสมุดข่อย การกำจัดแมลงภายในอาคารสถานที่ของห้องสมุด การซ่อมบำรุงส่วนที่ชำรุดก่อนเก็บขึ้นชั้นที่มีการควบคุมอุณหภูมิ และมีการจัดการระบบรักษาความปลอดภัยอย่างดี การเตรียมความพร้อมในการรับมือกับภัยธรรมชาติ เป็นต้น

และมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อแปลงเอกสารให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัลแล้วเก็บรักษาไว้ที่ Data Center และผู้ใช้สามารถเข้าถึงในรูปแบบออนไลน์ได้ผ่าน Digital Library ของหอสมุดแห่งชาติเมียนมา และห้องสมุดในภูมิภาคอาเซียนที่อยู่ในเครือข่ายความร่วมมือ

สรุปเนื้อหาการสัมมนา

วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนจากหอสมุดแห่งชาติและหน่วยงานด้านการอนุรักษ์และสงวนรักษาหนังสือ บรรยายให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์และสงวนรักษาเอกสารต้นฉบับและหนังสือหายากของห้องสมุดแต่ละประเทศ

๑. Ms. Tian Zhouling, National Library of China

ผู้แทนจากหอสมุดแห่งชาติ สาธารณรัฐประชาชนจีน บรรยายในหัวข้อ Progress of Document Preservation and Conservation in Mekong – Lancang Countries

ประเทศในกลุ่มแม่น้ำโขงประสบกับความท้าทายในการอนุรักษ์มรดกด้านวรรณกรรม โดยมีปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ท้าทายการสงวนรักษาและอนุรักษ์ คือ

๑. สภาพภูมิอากาศ แต่ละประเทศในกลุ่มแม่น้ำโขงมีภูมิอากาศแบบมรสุมเขตร้อน ตั้งอยู่ในพื้นที่กึ่งเขตร้อน ที่มีอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์สูงตลอดทั้งปี ทำให้ยากในการควบคุมเรื่องแมลงและการเกิดเชื้อรา ซึ่งส่งผลต่อการสงวนและอนุรักษ์ทรัพยากรสารสนเทศประเภทวรรณกรรม

๒. ภัยพิบัติ ทรัพยากรสารสนเทศประเภทวรรณกรรมในประเทศกลุ่มน้ำโขง ประสบกับภัยพิบัติทั้งจากภัยธรรมชาติและภัยจากน้ำมือมนุษย์เสมอมา เช่น การเกิดน้ำท่วม สึนามิ โคลนถล่ม แผ่นดินไหว พายุ ไฟไหม้ การสู้รบ การถูกขโมย สงคราม เป็นต้น

๓. การเสื่อมสภาพของวัสดุที่ใช้ ทรัพยากรสารสนเทศด้านวรรณกรรมที่ทำมาจากกระดาษมีการเสื่อมสภาพตามอายุการใช้งาน ส่วนที่ทำจากสายบันทึกเสียงและแผ่นเก็บข้อมูลมักจะมีข้อมูลสูญหาย และอุปกรณ์เก่าล้าสมัย และส่วนที่อยู่ในฟิล์มถ่ายภาพจะมีส่วนประกอบต่าง ๆ เกิดปฏิกิริยาเคมีและแปรสภาพไปตามกาลเวลา ทำให้ภาพเลือนลางไม่ชัดเจน และเสื่อมสภาพไปในที่สุด

๒. Mr. U Myint Kyaing, Local Expert

ผู้เชี่ยวชาญและที่ปรึกษาสมาคมห้องสมุดประเทศเมียนมา บรรยายในหัวข้อ Preservation and Conservation Management of Rare Myanmar Cultural Heritage in National Libraries

หลักสำคัญในการซ่อมอนุรักษ์ทรัพยากรสารสนเทศ คือ

- ต้องไม่รบกวนสภาพดั้งเดิมของเอกสาร การซ่อมอนุรักษ์ควรทำด้วยความปราณีตเรียบร้อย
- ต้องมีตรวจประเมินสภาพตามธรรมชาติของทรัพยากรสารสนเทศให้ชัดเจนก่อนพิจารณาทำการซ่อม
- ไม่ว่าในกรณีใด ๆ ไม่ควรทำให้ตัวหนังสือในเอกสารเสียหาย หากตัวหนังสือในเอกสารจางลง ก็ไม่ควร

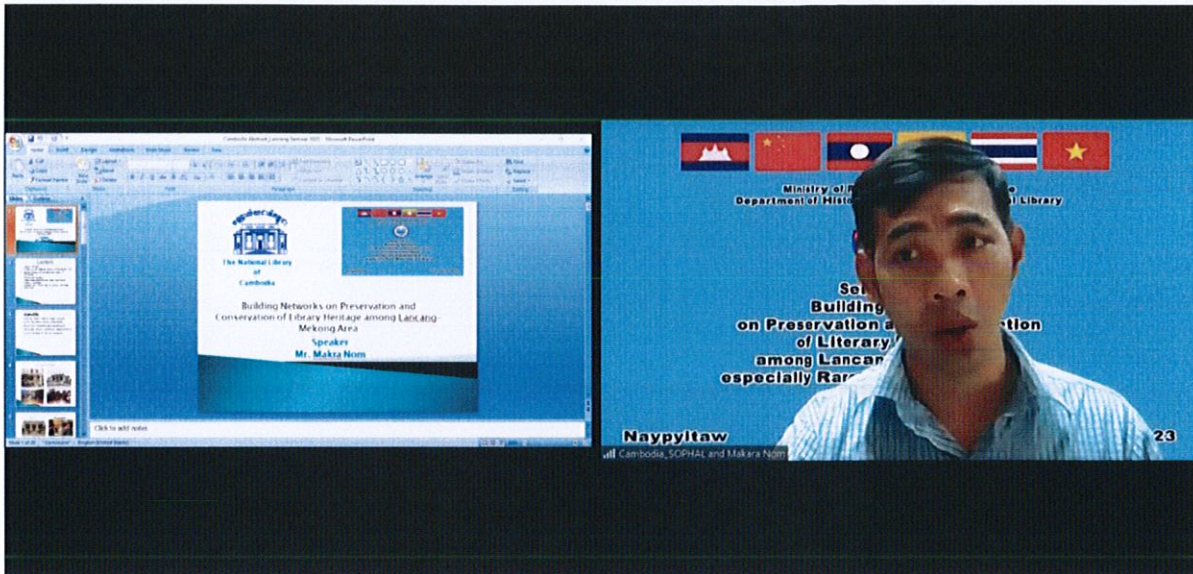
เขียนทับ

- วิธีการที่ใช้ในการซ่อมอนุรักษ์สามารถแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงได้
- วิธีการที่ใช้ในการซ่อมอนุรักษ์ควรมีประสิทธิภาพมากที่สุดแต่อยู่ภายใต้การใช้งานประมาณอย่าง

เหมาะสม

- วัสดุที่ใช้ในการซ่อมอนุรักษ์ควรมีความทนทานและมีสภาพที่ถาวร

๓. Mr. Makara Nom, National Library of Cambodia

ผู้แทนจากหอสมุดแห่งชาติกัมพูชา บรรยายในหัวข้อ Building Networks on Preservation and Conservation of Library Heritage among Lancang – Mekong Area

แนวทางในการสงวนรักษาหนังสือตัวเขียนที่มีคุณค่าของหอสมุดแห่งชาติกัมพูชา ได้แก่

๑. มีการจัดการปรับปรุงสถานที่ในการจัดเก็บหนังสือตัวเขียน โดยติดตั้งเครื่องปรับอากาศ พัดลม เครื่องผลิตความชื้น และเครื่องดูดซับความร้อน

๒. มีการบริหารจัดการการเก็บคอลเลคชันหนังสือตัวเขียนแยกออกจากคอลเลคชันอื่น ๆ

๓. การวางชั้นหนังสือ ต้องมีระยะห่างของแต่ละชั้นที่เหมาะสม

๔. หนังสือตัวเขียนทุกเล่มต้องมีการลงทะเบียนและสแกนให้เรียบร้อย

๕. ดำเนินการแปลงหนังสือตัวเขียนเป็นดิจิทัลไฟล์และนำขึ้นให้บริการบนเว็บไซต์ของหอสมุดแห่งชาติกัมพูชา

๖. เก็บรักษาหนังสือตัวเขียนที่ถูกแปลงเป็นดิจิทัลไฟล์แล้วโดยการมัดเก็บให้เรียบร้อย

๗. สร้างเว็บไซต์เพื่อเผยแพร่คอลเลคชันหนังสือตัวเขียนที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลไฟล์

ความท้าทายในการสงวนรักษามรดกด้านวรรณกรรมของหอสมุดแห่งชาติกัมพูชา คือ

๑. คนในท้องถิ่นยังไม่มีทัศนคติเชิงบวกต่อมรดกด้านวรรณกรรม

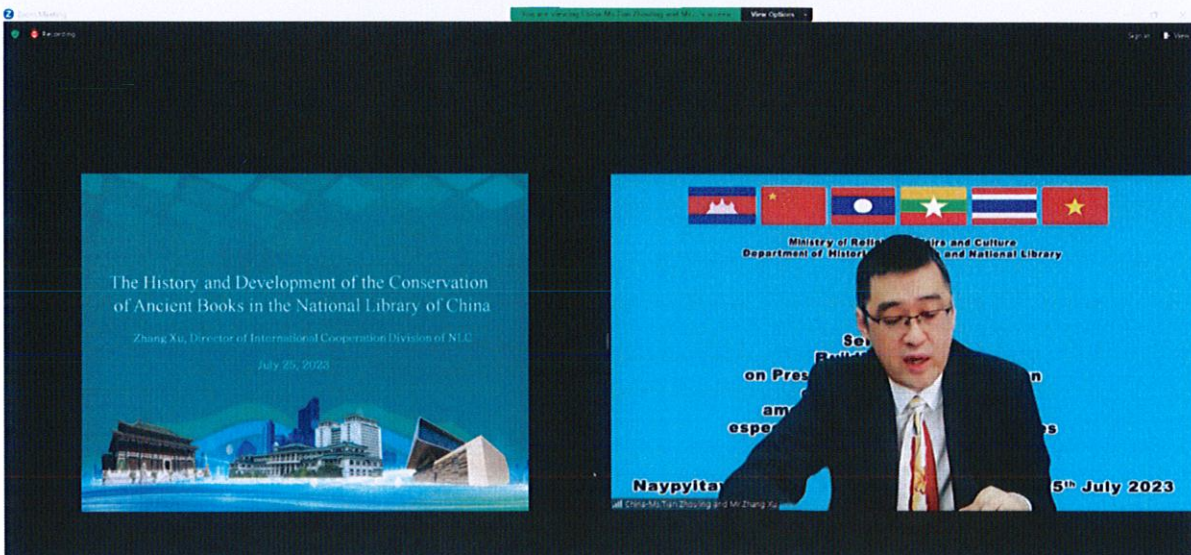
๒. รัฐบาลท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญกับมรดกทางวรรณกรรมเท่าที่ควร

๓. กระทรวงศึกษาธิการยังไม่เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนการสงวนรักษามรดกด้านวรรณกรรมอย่างเพียงพอ

๔. ขาดผู้เชี่ยวชาญด้านการสงวนรักษาหนังสือเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการสงวนรักษามรดกด้านวรรณกรรม

๕. ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ผู้คนในวงกว้างได้ตระหนักถึงคุณค่าของมรดกด้านวรรณกรรม
๖. สำนักหอสมุดแห่งชาติก็มพบูชาได้รับงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินการสงวนรักษามรดกด้านวรรณกรรมไม่เพียงพอ
๗. สำนักหอสมุดแห่งชาติก็มพบูชาขาดการสร้างร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในการร่วมกันส่งเสริมการสงวนรักษามรดกทางวรรณกรรม
๘. ผู้เชี่ยวชาญยังขาดแรงจูงใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการสงวนรักษามรดกทางวรรณกรรม
๙. สื่อมวลชนยังไม่มีบทบาทในการนำเสนอปัญหาเกี่ยวกับมรดกทางวรรณกรรมให้แก่คนในประเทศให้รับรู้
๑๐. นักวิจัยขาดความตระหนักถึงความสำคัญในการสงวนรักษามรดกทางวรรณกรรมที่ยั่งยืน
๑๑. มีการดำเนินการสงวนรักษาหนังสือตัวเขียนที่ไม่ถูกวิธี
๑๒. ขาดมาตรการในการดูแลมรดกทางวรรณกรรมที่เหมาะสม
๑๓. สถานที่ตั้งของประเทศมีสภาพภูมิอากาศที่แปรผัน (ฝนตก ความชื้นสัมพัทธ์ ความเปียกชื้น ความร้อน) และการเสื่อมสภาพของทรัพยากรสารสนเทศตามสภาพธรรมชาติของวัสดุ
๑๔. ขาดการสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่ยั่งยืนในการดูแลมรดกทางวรรณกรรม
๑๕. หน่วยงานภาครัฐยังไม่ให้การสนับสนุนความช่วยเหลือด้านการเงินในการสงวนรักษามรดกทางวรรณกรรมเท่าที่ควร
๑๖. ภาครัฐยังไม่มีการเปรียบเทียบหรือข้อบังคับในการดูแลและประเมินมรดกทางวัฒนธรรม

๔. Mr. Zhang Xu, National Library of China

ผู้อำนวยการกลุ่มวิเทศสัมพันธ์ หอสมุดแห่งชาติจีน บรรยายในหัวข้อ The History and Development of the Cooperation of Ancient Books in the National Library of China

- สำนักหอสมุดแห่งชาติจีนมีคอลเลกชันพิเศษที่มีความสำคัญต่อการศึกษาทางประวัติศาสตร์ของชาติ โดยหอสมุดฯ ได้มีการออกแบบโครงสร้างของห้องเก็บรักษาคอลเลกชันเหล่านั้นให้เหมาะสมเพื่อให้สามารถเก็บรักษาเอกสารสำคัญให้อยู่ในสภาพที่ดีที่สุดให้ยาวนานที่สุด คือ ให้อุณหภูมิอยู่ประมาณ ๒๐ องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ มีระบบเครื่องปรับอากาศของห้องให้มีเครื่องกรองสารเคมีที่มีคุณภาพสูง มีการใช้หลอดไฟแบบ UV-Free ในห้องเก็บเอกสารสำคัญ สร้างผนังของห้องให้มีความหนา ระบบประตูกันไฟ ใช้สีที่เป็นฉนวนกันไฟ ติดตั้งระบบเตือนภัยอัตโนมัติหากเกิดเพลิงไหม้หรือน้ำท่วม มีระบบการดูแลความปลอดภัยและป้องกันการโจรกรรม

- China National Center for Preservation and Conservation of Ancient Books ให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์หนังสือหายากจากผู้เชี่ยวชาญ โดยมีการริเริ่มให้มีการฝึกอบรมให้แก่บุคลากรที่ทำงานด้านการอนุรักษ์และประชาชนที่สนใจตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๖๑ โดยตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๑๗ จนถึงปัจจุบัน มีการจัดฝึกอบรมกว่า ๒๓๐ หลักสูตร มีผู้เข้าร่วมรับการอบรมประมาณ ๑๙,๐๐๐ คน

- หลักการในการอนุรักษ์หนังสือหายากและเอกสารโบราณของหอสมุดแห่งชาติจีน คือ ๑) ซ่อมอนุรักษ์โดยรักษาสภาพเดิมของเอกสาร ๒) การย้ายมาเก็บในที่ที่เหมาะสมแล้วทำการซ่อมอนุรักษ์

- หอสมุดแห่งชาติจีน ได้กำหนดมาตรการต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อรองรับภัยพิบัติจากธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้นกับคอลเลกชันพิเศษของหอสมุด เช่น ปัญหาภัยแล้ง อุณหภูมิที่สูงเกินไป อากาศที่หนาวเย็น น้ำท่วม ลมพายุ พายุทราย แผ่นดินไหว เป็นต้น และหอสมุดแห่งชาติจีนได้กำหนดมาตรฐานพื้นฐานให้ห้องสมุดในประเทศจีนใช้เป็นแนวทางในการออกแบบตัวอาคารเพื่อเก็บรักษาทรัพยากรห้องสมุดให้อยู่ได้อย่างยาวนาน ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดสำหรับการสร้างตัวอาคารของหอสมุด เช่น การกำหนดอุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์ที่เหมาะสมในการเก็บเอกสารโบราณ ระดับแสงที่เหมาะสม ระบบเครื่องปรับอากาศ การป้องกันแสงยูวี การป้องกันเพลิงไหม้ การป้องกันเชื้อรา เป็นต้น

๕. Dr. Khamvone Boulyaphonh, Buddhist Archives of Luang Prabang

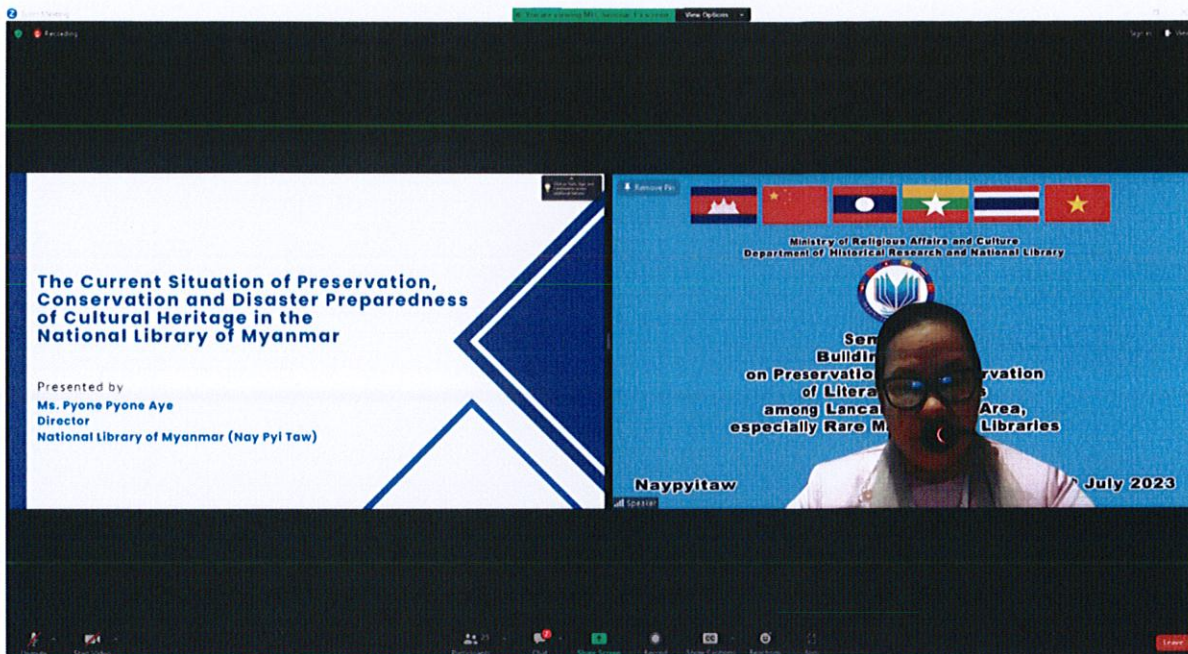
ผู้อำนวยการ the Buddhist Archives of Luang Prabang บรรยายในหัวข้อ The Preservation of the Documentary Heritage at the Buddhist Archives of Luang Prabang, Laos

- ทรัพยากรสารสนเทศที่ถูกเก็บไว้ที่ the Buddhist Archives of Luang Prabang ประกอบด้วย ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ ๓๕,๐๐๐ ภาพ หนังสือตัวเขียนและคัมภีร์โบราณ ๙,๐๐๐ เล่ม เอกสารด้านศาสนาที่ตีพิมพ์ในช่วงศตวรรษที่ ๒๐ ๕,๐๐๐ รายการ และศิลปะวัตถุ จำนวน ๕,๐๐๐ รายการ

- ในระยะแรกของงานอนุรักษ์ หอจดหมายเหตุได้ให้ความสำคัญกับการปลูกฝังให้ผู้ปฏิบัติงานและพระสงฆ์ตระหนักถึงความสำคัญของภาพถ่ายที่บันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ และทำการฝึกอบรมให้แก่ผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับงานด้านการอนุรักษ์เพื่อให้มีความรู้สำคัญพื้นฐานจนสามารถดำเนินการอนุรักษ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยได้รับการถ่ายทอดความรู้จากผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์จากประเทศเยอรมนี ซึ่งเนื้อหาในการอบรมประกอบด้วย ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประเภทของภาพถ่าย วิธีการที่ต้องใช้ในการสัมผัสภาพถ่ายโบราณ การทำความสะอาด ขั้นตอนและกระบวนการในการแปลงเป็นไฟล์ดิจิทัล รวมถึงการเก็บรักษาชั้นชั้นที่ถูกต้อง ซึ่งการอนุรักษ์ภาพถ่ายนี้ใช้วิธีการสแกนและถ่ายภาพ จากนั้นจึงนำขึ้นเว็บไซต์ของหอจดหมายเหตุเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ในวงกว้าง

- ในกรณีที่หอจดหมายเหตุต้องการข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปภาพ เพื่อจัดทำเป็นคำบรรยายของภาพถ่ายหน่วยงานจะใช้วิธีการสัมภาษณ์เจ้าของภาพหรือผู้ที่อยู่ในรูปภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับภาพนั้น ๆ มากที่สุด

๖. Ms. Pyone Pyone Aye, National Library of Myanmar

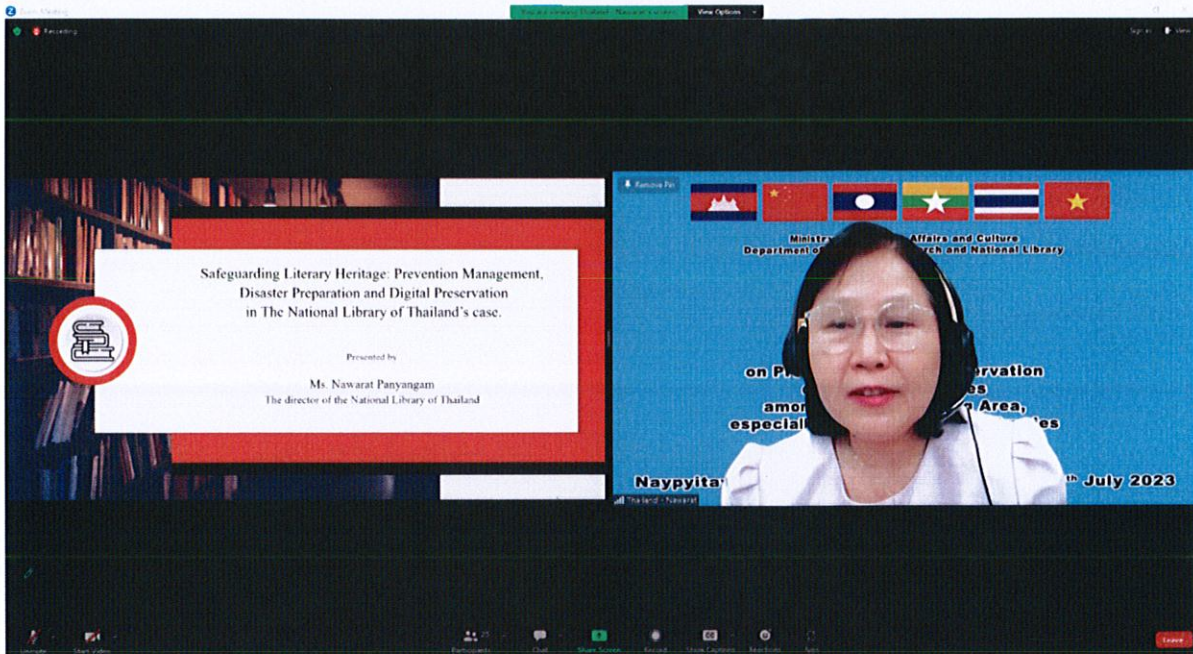

ผู้อำนวยการหอสมุดแห่งชาติเมียนมา บรรยายในหัวข้อ The Current Situation of Preservation, Conservation and Disaster Preparedness of Cultural Heritage in the National Library of Myanmar

- ในประเทศเมียนมาได้มีการก่อตั้ง Myanmar National Commission ขึ้น เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๙๔ เพื่อร่วมมือกันอนุรักษ์หนังสือและเอกสารโบราณ ภายใต้การควบคุมดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีคณะทำงานมาจากหลายหน่วยงานมารวมตัวกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อสงวนรักษามรดกทางด้านวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ของประเทศเมียนมา ดำเนินการฝึกอบรมในการซ่อมและอนุรักษ์เอกสารโบราณ และให้บริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ โดยกิจกรรมที่ Myanmar National Commission ดำเนินการ ได้แก่ จัดการฝึกอบรมด้านการอนุรักษ์และสงวนรักษาเอกสารโบราณ การรวบรวมและทำรายการเอกสารโบราณ การจัดทำไมโครฟิล์มและแปลงไฟล์ดิจิทัลให้กับเอกสารโบราณ และการดำเนินการให้บริการแก่นักวิชาการ

- ปัจจุบันหอสมุดแห่งชาติเมียนมา ยังประสบปัญหาทางด้านผู้เชี่ยวชาญ อุปกรณ์ด้านเทคนิคต่าง ๆ และงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด

๗. นางสาวเนาวรัตน์ ปัญญางาม ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดแห่งชาติ

ผู้แทนสำนักหอสมุดแห่งชาติ บรรยายในหัวข้อ Safeguarding Literary Heritage: Preservation Management, Disaster Preparation and Digital Preservation -The National Library of Thailand's case

ทรัพยากรสารสนเทศหายากของหอสมุดแห่งชาติ เป็นมรดกทรัพย์สินทางปัญญาของชาติที่มีอายุประมาณ ๕๐-๑๕๐ ปี หอสมุดแห่งชาติได้จัดเก็บรักษาสิ่งพิมพ์ หายากเหล่านี้ไว้และให้บริการอยู่ในห้องบริการต่าง ๆ แบ่งเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

๑. หนังสือหายากคือหนังสือที่มีคุณค่าทั้งด้านเนื้อหาและด้านการพิมพ์ หนังสือหายากของหอสมุดแห่งชาติส่วนใหญ่เป็นหนังสือที่จัดพิมพ์โดยหอพระสมุดวชิรญาณ หรือที่รู้จักกันในนาม หนังสือตราหอ จำนวนมากกว่า ๕๐,๐๐๐ เล่ม โดยจัดเก็บไว้ในระบบปิดในห้องควบคุมอุณหภูมิไม่เกิน ๒๐ องศา และความชื้นสัมพัทธ์ระหว่าง ๕๐-๖๕ เปอร์เซ็นต์ ประกอบด้วย พระราชนิพนธ์ พระนิพนธ์ หนังสือส่วนพระองค์ ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศานุวงศ์พระองค์อื่นๆ

๒. วารสารและหนังสือพิมพ์ล่วงเวลา หอสมุดแห่งชาติได้รวบรวม จัดเก็บและให้บริการวารสารและหนังสือพิมพ์หายากตั้งแต่อดีต เช่น กุमारวิทยา บางกอกกรีคอร์เดอร์ ทวีปัญญา บำรุงนารี ยุทธโกษา วชิรญาณ และอัสสัมชัญอุโฆษสมัย ส่วนหนังสือพิมพ์ล่วงเวลาบางส่วนได้ดำเนินการแปลงไฟล์เป็นดิจิทัลส่วนใหญ่เป็นหนังสือพิมพ์เก่าตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๖๕ เช่น หนังสือพิมพ์จินสยามวารศัพท์ กรุงเทพเดลิเม็ต วชิรญาณพิเศษ The Siam Observer กรรมกร กัมมันโต เกษมรัฐ ศรีกรุง เป็นต้น

๓. ภาพถ่ายเก่า เป็นภาพถ่ายของพระมหากษัตริย์ในราชวงศ์จักรี และพระบรมวงศานุวงศ์ ภาพพระราชกรณียกิจที่ได้รับมาจากสำนักพระราชวัง ภาพบุคคลสำคัญของไทย ภาพสถานที่สำคัญ ภาพพระราชกรณียกิจ

๔. ราชกิจจานุเบกษา คือหนังสือพิมพ์ฉบับแรกที่ออกโดยหน่วยงานราชการ เริ่มต้นขึ้นในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโรงพิมพ์หลวงขึ้น เรียกว่า โรงอักษร พิมพ์การ ทำหน้าที่ผลิตข่าวสารของทางราชการเพื่อเผยแพร่ให้ราษฎรได้ทราบโดยทั่วถึงกัน

๕. เอกสารโบราณ กลุ่มหนังสือตัวเขียนและจารึก สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร เป็นหน่วยงานหลักในการจัดเก็บ ดูแลอนุรักษ์ เอกสารโบราณที่มีอายุนับ ๑๐๐ ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นมรดกภูมิปัญญาอันล้ำค่าของบรรพชนไทยที่ได้สร้างขึ้นเพื่อบันทึกข้อมูลวิทยาการสาขาต่างๆ เรื่องราวหลักฐานทางประวัติศาสตร์ชาติไทย ทั้งเป็นภาพสะท้อนให้เห็นอารยธรรม และศิลปวัฒนธรรมที่วิวัฒนาการสืบทอดมานับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญเกี่ยวกับเอกสารโบราณที่มีมากที่สุดในประเทศไทย

หอสมุดแห่งชาติ ได้มีการบริหารจัดการมรดกภูมิปัญญาเหล่านี้โดยการทำหน้าที่ของกลุ่มงานสงวนรักษา หนังสือผ่านบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์ ทำหน้าที่ดำเนินงานด้านเทคนิคเกี่ยวกับการซ่อมและสงวนรักษา โดยใช้หลักการอนุรักษ์ ๒ ประการ คือ

๑. การป้องกัน (Prevention) เป็นการหยุดยั้งหรือชะลอการชำรุดเสื่อมสภาพ โดยการศึกษาสาเหตุ ที่ก่อให้เกิดปัญหาเพื่อหาทางป้องกันและคงสภาพเดิมไว้ให้นานที่สุด

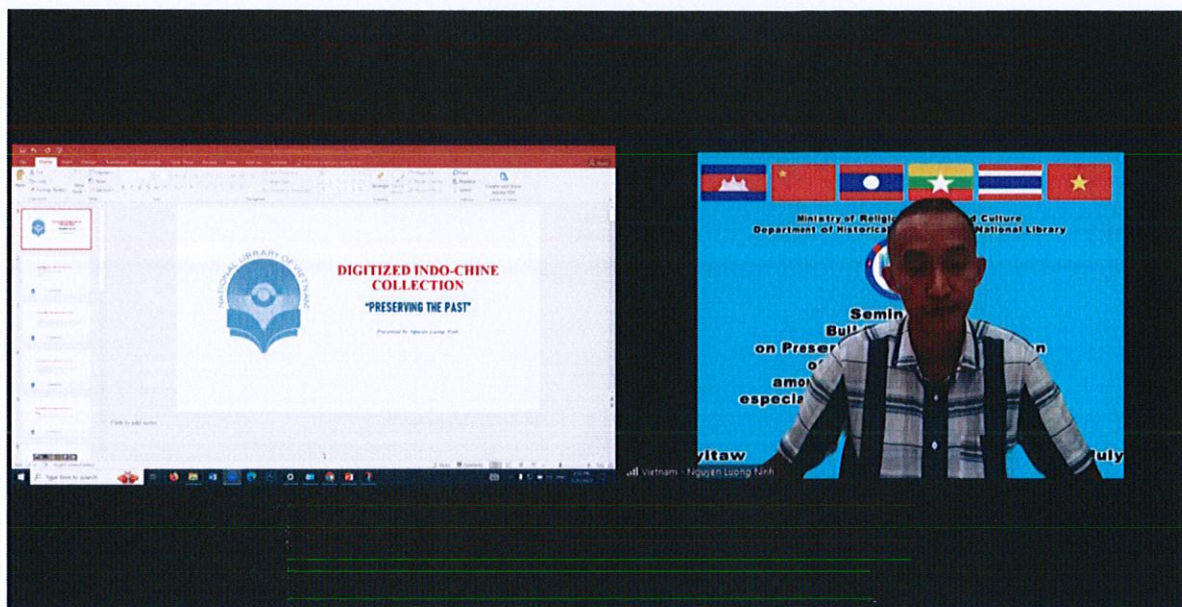
๒. การปฏิบัติการอนุรักษ์ (Conservation Treatment) เป็นวิธีการแก้ไข ชดเชยปัญหาที่เกิดขึ้นให้หมดไป แล้วจึงทำการซ่อมแซมเสริมสร้างความมั่นคงแข็งแรง

นอกจากนี้ หอสมุดแห่งชาติ ยังได้เตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับภัยพิบัติทุกประเภทที่จะเกิดขึ้นกับทรัพยากรสารสนเทศเหล่านี้ ด้วยการรวบรวม เผยแพร่องค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญา ให้กับบุคคล หน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก หน่วยงานเอกชน รวมทั้งการเผยแพร่องค์ความรู้ด้วยการจัดพิมพ์คู่มือการซ่อมหนังสือทั่วไป ความรู้ด้านการซ่อมอนุรักษ์แผนที่ การอนุรักษ์หนังสือหายาก การอนุรักษ์เอกสารโบราณ รวมทั้งการเตรียมความพร้อมในการอนุรักษ์ด้วยการนำเทคโนโลยีด้านดิจิทัลมาใช้ในการแปลงไฟล์ข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศดังกล่าว พร้อมเผยแพร่องค์ความรู้การอนุรักษ์ผ่าน Search Engine และสามารถอ่านในรูปแบบ Full text หอสมุดแห่งชาติได้วางแผนงานในอนาคตเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรสารสนเทศที่มีอยู่ในหอสมุดแห่งชาติและให้บริการในรูปแบบฉบับเต็มทั้งในส่วนของ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศนวัสดุ และเอกสารโบราณ ซึ่งแต่ละประเภทมีอายุมากกว่า ๑๐๐ ปีขึ้นไป โดยได้จัดทำโครงการอนุรักษ์หนังสือหายากด้วยเครื่องตรวจกราดภาพลักษณะ โดยการถ่ายภาพหนังสือหายากด้วยเครื่อง Scanner ลบรอยดำ ซ่อมตัวอักษรที่ลบเลือนด้วยโปรแกรม Photoshop ทำสำเนาบนกระดาษไร้กรด ส่วนการอนุรักษ์แบบถาวร ได้จัดทำโครงการอนุรักษ์หนังสือหายากด้วยวิธีวิทยาศาสตร์ เป็นการนำต้นฉบับ ไปเลาะสันหนังสือออกแยกเป็นแผ่น ล้างกรดออกจากกระดาษ แช่น้ำผสมสารเคมี ตากให้แห้ง ซ่อมรอยขาดปิดทับด้วยกระดาษสาทั้ง ๒ ด้าน เสร็จแล้วเข้าปกเย็บเล่ม

หอสมุดแห่งชาติได้พัฒนาระบบห้องสมุดดิจิทัลโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเผยแพร่และให้บริการทรัพยากรสารสนเทศที่เป็นมรดกทางภูมิปัญญาของชาติในรูปดิจิทัลที่มีอยู่ในหอสมุดแห่งชาติ ประกอบด้วยหนังสือหายาก หนังสือพิมพ์เก่า วารสารเก่า รูปภาพเก่าต้นฉบับหายากและทรงคุณค่า แผนที่เก่า เอกสารโบราณประเภทจารึก คัมภีร์ใบลาน สมุดไทย องค์ความรู้และสิ่งพิมพ์ของหอสมุดแห่งชาติและกรมศิลปากรได้จัดทำขึ้น เพื่อเอื้ออำนวย

ความสะดวกในการเข้าถึงเนื้อหาดิจิทัลเอกสารเต็มรูปได้ทางออนไลน์โดยไม่จำกัดการเข้าถึงข้อมูล สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที

๘. Mr. Nguyen Loung Ninh, National Library of Vietnam

ผู้แทนจากหอสมุดแห่งชาติเวียดนาม บรรยายในหัวข้อ Digitized Indo-China Collection “Preserving the Past”

- The Indo – China collection คือ คอลเลกชันทรัพยากรสารสนเทศที่หายากที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจเชิงสังคม และเหตุการณ์ทางการเมืองในแถบอินโดจีน่า ซึ่งประกอบด้วย ประเทศเวียดนาม ลาว และกัมพูชา ในช่วงที่ถูกยึดครองโดยประเทศฝรั่งเศสในช่วงปี ค.ศ. ๑๘๙๐ - ๑๙๕๔

- โครงการ Digitized Indo-China Collection เริ่มขึ้นเมื่อปี ค.ศ. ๒๐๑๒ โดยมีจุดมุ่งหมายในการเสริมศักยภาพของห้องสมุดดิจิทัล และการดำเนินการอนุรักษ์โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในหอสมุดแห่งชาติเวียดนาม โดยทำการแปลงไฟล์ดิจิทัลให้กับหนังสือจำนวนประมาณ ๘,๐๐๐ เล่ม และหนังสือพิมพ์ ๑๒๐,๐๐๐ ฉบับ

- หอสมุดแห่งชาติเวียดนามได้นำระบบ Display Software “Veridian” เข้ามาใช้ในการแสดงหน้าจอของห้องสมุดดิจิทัลที่ช่วยในการแสดงภาพของหนังสือพิมพ์ที่อยู่ในรูปไฟล์ดิจิทัล และคอลเลกชันอื่น ๆ เช่น ภาพถ่าย วิดีโอ และทรัพยากรสารสนเทศอื่น ๆ ที่อยู่ในรูปแบบเว็บไซต์ ซึ่งข้อดีของ Veridian คือ ง่ายต่อการใช้งาน และสามารถใช้กับ Application บนมือถือได้

ประมวลภาพการสัมมนา

